

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

ל העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

שם"ח דעמו חלהתכל בזה שפסעו . אלא שלשון
הרחקה סתם א"ו מורה על הרחקה יתירה כ"א על
הסך משי"ו קרוב ולהפליג בהרחקה הוצרך לומר
כרחק מורה ממערב הרחיק ממנו פשעו . אבל נטש
סתם מורה בטעמו על הרחקה יתירה :
ופעל זנח . מורה ג"כ על בטול כל הדבקות עם
דבר והסתת הדעת ממנו כענין
נטישה , אך מצד אחר . כי ענין נטש הוא הרחקה
הדבר מן ההסתכלות כמבואר למעלה , וענין זנח
הוא העתקת הדבר לזמן הכד לשי"ו מנגע מן ההסתכלות
כי כל ב' דברים המזווגים להתקשר ולהתדבק זע"ז
אם דבוק מחשבי"ו או חושי"ו נריך שי"ו עם א"ו נקודה
המזרפת אותם הנקרא נקודת הפגישה שבו הם פוגשים
זא"ו ומהקשרים זע"ז (בנענונגם פוקט) אכן
כשנעמקה זאת הנקודה מאחד מהם דהיינו שא' מהם
לקח לו דרך אחר הנוטה לזמן הכד שוב אי אפשר
שיפגע את חבירו ויקרא זה המעתיק זנח וחבירו נקרא
זנח , וכשנטיש יחד העתיק את נקודת הפגישה שזה
פונה לכד זה וזה פונה לכד אחר יפול על שניהם תאר
זנח . והזניחה לפ"ז גרוע מן הנטישה . שגנטישה
שהוא הרחקה הדבר לא נתבטלה יכולת ההסתכלות
במחלט שאפשר שילפוש עינו ויודקה היטב לראות
ויראה הדבר אע"פ שרחוק ממנו אבל כשנעמקה
נקודת הפגישה לזמן הכד שוב אי אפשר לו לראות עוד
הדבר אע"פ שמדקדק יותר ויותר לראות . על סלוק
הדבקות בזה האופן הוגח פעל זנח והוא אמתות הלשון
של היסח הדעת שכל חז"ל דהיינו העתקה ונחוק כמו
ונסתת מעל האדמה (דברי' כ"ח ס"ג) דהיינו
העתקה (אפ גרוקט) . את משמרת הבית מסת
(ע"ב י"א ו') דהיינו תלה"מ ולהעתיק המחשבה
ממנו . וכמו זה נמצא ענין זנח מלשון העתקה
המקומיית כמו ולא יזח החסן מעל האכוד (שמות כ"ח
כ"ח) היינו שלא יזנח ולא יעתיק ממקומו (אפ רוקן)
כי דגשות הו"ן מורה על חסרון הו"ן של זנח וכאלו
כתוב ולא יזנח החסן . כו"ן ענת בשם עת . וט"ן
בנת בשם בת ועוד הרבה נוי"ן חסרים כו"ן . עיין
באר ענין . ובצנינה המחשביית אמר כי הזניחה
ירבעם ובניו (דה"ב י"א י"ד) שהעתיקם מעבודת
הכהנים . אשר הזניח המלך אחז במעלו (שם כ"ט
י"ט) שהעתיק אותם מקדושתם . והוא ענין כל שאר
זנח שנמקרא , כי לא יזנח לעולם (איכ"ב ג' ל"א) .

יריעה ל

חטב . חצב . פסל . הוראת שלשון בשחוק
על ההכאה בכלי החותך
על דבר קשה לחלקו ולהפריד ממנו דבר (הוי"אען) .
זנחבדל מורה פעל חטב על כריחת ענבים בלכד .
ההכאה בגרון על העץ בחוק כדי לחלקו לארכו או
לרחבו יקרא חטב (האקו) ומדובר עליו כנר למעלה
בבואר כרת והטב ע"ס :

והנחת חצב בפרטות על ההכאה באצנים בחוק
כדי לחלקם . כל הכאה באבן
בדבר הכורת יקרא חטב (הוי"א) כמו ולגדרים ולחצבי
האבן וחצבי מחטב (ת"ב י"ב י"ג) . לחצב חצבי גזית
(דה"א כ"ב ב') . לעד כנור וחצבון (איוב י"ט כ"ד)
הביטו אל צור חצבתם (ישעי' כ"א א') . וזה ענין
חצב בדרך כלל דהיינו ההכאה בדבר חד על האבן
זהו חציבה . וישמש ג"כ בפרטות על החכלית המנוקש
בהכאת אצנים . והתכליות בהכאה זו הם ב' . והייט
אם לעשות חלל באבן המחובר לקרקע עגון צור או
באר או מערה ודומיהם יקרא חציבה (איינהויאען)
כמו ובורות חצבים אשר לא חצבת (דברי' ו' י"א)
דהיינו בארות במקום סלעים וערשים שבהם המים
ללולים יותר מבאר בארות החפורים בחמר ואדמה
רכה שיש בהם תערובת עפר וחול . וגם יקב חצב בו
(ישעי' ה' ב') . כי חצבת לך פה קבר (שם כ"ב
ט"ו) . לחצב להם בארות נשברים (ירמי' ב' י"ג) .
והחכלית הב' בחציבה הוא כדי לעשות תשמיש מן
חלקי האבן הנחצבים מן הסלע והצור המחובר לקרקע
זה יקרא ג"כ חציבה (אויש הוי"א) כמו ומחרריה
תחצב נחשת (דברי' ח' ט') שחומר הנחשת הוא אבן
כחומר שאר המתכות שצורפין אותו באש ונעשה נחשת

יריעות שלמה חלק ג יריעה ל

גמור . וכן ואמנים אלף חזב כהר (מ"ח ח' ט"ו)
 שחזבו מן ההר אבנים לבנין . ואבני מחזב (מ"ב ז"ב
 י"ג) . הביטו אל גור חלבתם (ישעי' ג"א א') .
 חלבה עמודים שבעה (משלי ט' א') דהיינו חזיבת
 צורת עמודים מאבנים . וכן חזב להבות אש (תלים
 כ"ט ז') רחו להרים וסלעים הגבוהים היותה עדים
 לפעמים חלליהם וזורקים חלקי אבנים ואמר ולהבות
 אש עד לב השמים והם הנקראים הרים מקיחו אש
 (פייאר שטיאלדע בערגע) בגון הר (אעטנא)
 שדניילטן . (פעזופיום) שדארץ נעאפל . (העקלא)
 על אי היסלאנד . וכדומים בארץ אהעריקא . ויש
 ג"כ כמוהם בארץ ישראל בגון ציני הר הברזל הגזר
 בש"ס (סוכה ל"ב) על זה אמר חזב להבות אש
 שהלהבות הגורקות מאותן הסלעים הם כעין חלקים
 חזבים מהם ומסכים זה המאמר לשאר המאמרות
 שכתומור זה המסליג גדול גבורתו י"ח בשמים הגוראים
 והטעמים המתחמים בעולם שברא . בארבע
 היסודות . ביסוד המים הוא בקיעת העננים (וואלקן
 ברוך) המתהווה מן הרעם ע"ז ירמו באמרו קול ה' על
 המים הרעים ה' על מים רבים . ביסוד הרוח הוא
 הסער הגדול המפיל את הכתים ומשבר את האילנות
 עליו אמר קול ה' שובר ארזים וישבר את ארזי הלצנון .
 ביסוד האש הוא הקאת אש להבות מן ההרים כגזר
 (פולקאן) עליו אמר קול ה' חזב להבות אש . ביסוד
 העפר הוא הוועות ומדת הארץ (ערד בעבן) עליו
 הוא אמר קול ה' יחיל מדבר יחיל מדבר קדש .
 ולפעמים יסמש לשון חזב ג"כ לענין חקיקה דהיינו
 צורת אותיות שחוקקין ביבן שחונבין מן האבן חלקים
 עד שפעם החללים בצורת אותיות או שאר צורות עיין
 בצור חקק . מזה הענין לעד צור יחצנון (איוב י"ט
 כ"ד) . ובדרך חושאל יאמר על סרוד בני אדם
 האדוקים זה צור ביותר והתקרותם חזק כצור בלשון
 חזיבה כמו המצבת רהב (ישעי' כ"א ט"ו) דהיינו
 קצר גאים הדבוקים זה לזה ברלקי הסלע . וכן חלבתו
 צביאים (ישעי' ו' ה') והם נבואי שקר שהסכימו זה
 לזה הסכמה חזקה שלא יתגדו זה לזה וכענין שאמר
 למטה חזר כהנים (שם שם ט') והעוכק במלכות
 החזיבה יקרא חזב (שמיין הויאער . שמיין מפעמר)
 כמו להצנים ולחרשים (עורא ב' ז') חזבים וחרשים
 (דה"ב כ"ד י"ב) :

ובלת פסל . פעל הגזר מן השם . שהשם פסל
 בשש נקודות . שהנחתו הראשונה
 על כל דבר שנעשה לו צורה כצורת אחד מן הדברים
 הנמצאים בטבע הן שהיה הצורה צורת אדם או שאר
 צ"ח או צומח או כובץ וכענף בזה . והן שהיה החומר
 אבן או עץ או מתכת או צבוע ככותל או ארוג ורקום
 צבדד וכדומה לזה כל זה יקרא פסל (היין בילד) . וכל
 שם כסל הגזר ככתוב הוא הצורה הנעשה לשם ע"ז
 שעשייתו בלאו ועבודתו במיתה . אבל פסל הנעשה
 שלא לשם עכו"ם רק לגוי מותר לעשות אולת קצת
 צורות שאבדו לעשות אפי' לגוי בגון צורת חרבע חיות
 ואשר צורות הגזרות בהלימוד (ר"ה וע"ז) . ומשם
 פסל גזר פעל פסל להוראת הפעל של עשיה פסל
 (בילדן) בגון פסל לך שני לוחת אבנים (שמות ל"ד
 א') . ופסל שני לוחת (שם שם ד') דהיינו עשיה
 פסל בצורה לוח וטבלה מרובעת מאבן גולס (איוב
 בילדן) וכן ויפסלו בני שלמה (מ"א ה' לב) היינו
 אחר שחזבו אבנים גולמים מן ההר היו פוסלים לוחם
 ונותנים להם צורה אם רבוע או עגול או זווית כפי
 שהם מוצרכים לבנין . אך לפירש"י ואשר מפרשים
 שישו לא תעשה לך פסל (שמות כ"ד) . שיקרא
 פסל ע"ש שפסל יהי' שם פסל שם הגזר מן הפעל
 שהוא הפך דברנו והמזבין יבחר הדרך הישר בעיניו .
 אלא שלדברי המפרשים צריכין אנו לומר שלא דיבר
 הכתוב אלא צהיה שפסל הוא צורה הנפסלת
 מגולס של עץ ואבן שאל"כ לא יהי' אסור רק צורה
 הנפסלת אבל שאינה נפסלת בגון שנעשה ע"י יניקה
 ביניקה מתכות בדפוס או מעשה יוצר יהי' מותר . אך
 לדברנו אין אנו צריכין לכך כי שם פסל לפי דברנו
 כולל בהנחה ראשונה כל מין צורה שאפשר . והמותרות
 ההוא שמפרידין מן הגולס כדי שהיה הנשאר צעל
 צורה . נקרא בל' החכמים בפסולת (שניטעל) בגון
 שאמרו ז"ל פסל לך הפסולת יהי' שלך . ומזה הענין
 נשתק אלס ז"ל לקרא כל דבר פסול המחזר עם דבר
 מעולה בשם פסולת . בגון צורר אוכל מחוך הפסולת
 ופסולת מחוך האוכל . פסולת גרן ויקב . שהדבר
 הפסול והגרוע כעין פסולת של פסל שמפרידין מן
 הגולס שאינו ראוי לכלום וישאר להשאר צורה ראויה
 כך תערוכת הגרוע עם המעולה כגולס ובהפרד
 הגרוע ישאר המעולה צעל צורה ראויה . וזהו ענין
 כל

כל פסול שזלשו' ז"ל כגון כו בכשר ולא בפסול . סוכה
 פסולה לזית כסולין . פסולין ומכשירין . ר"ל סוכה
 בפסולה ודבר גרוע שאין ראוי שיחזר עס המעולה
 המכוון בדבר ולהיות עמו ביחוס אחד . וההקד
 כשוד דהיינו ראוי וכשר להיות ביחוס עם המעולה
 המכוון :

ושיחבטל ברבות הימים מאחר שלא נודע טעמו של
 דבר . או שיחכה ע"י תוספת וברטון . וכדי להציל
 מן השכחה והשנוי ה"י צריך מיד בשעה נתינתו שיהי'
 נכתב בספר לזכרון ולמשמרת לדורות הבאים . ועדיין
 ה"י אפשר שיזמחק הכתב ברבות הזמן לפיכך היו
 חוקקין את דברי החק על לוח אבן ובכתיבה שוקעת
 שהוא כתב המתקיים ביותר מכל מיני הכתיבות שכל
 אות ואות הנחקק הרי הוא כמונה בקופסא מושמר מן
 ההפסד . משום כך נקרא כל דבר חזוב שלא נתגלה
 טעמו בשם חק ע"ש ההצטרפות שיהי' חקוק בספר
 לזכר עולם וכמ"ש ועל ספר חקה וזהו ליום אחרון
 לעד עד עולם (ישעי' למ"ד ח') . מי יתן בספר
 ויחקו לעד בצור יתבונן (איוב י"ט כ"ג כ"ד) . ומענין
 חק של דבר הבלתי מבורר בטעמו נשתרשב הלשון
 לקרא ג"כ בשם חק כל דבר כמותי ומשפרי' שלא
 מבורר מעינו שיהי' דוקא כך וכך לא פחות ולא יותר
 רק הגוהן המגביל שיעורו הוא לבדו יודע טעם
 השיעור שיהי' כך לא כך נקרא חק (איוב ואך) כמו
 מדוע לא כליתם חקכם ללכן (שמות ה' י"ד) שהי'
 אפשר להוסיף או לגרוע שיעור הלכנים אך עוקן החוק
 הגביל שיעורם על כך מוגבל . וכן כי חקך וחק בניך
 נתנו (ויקרא י' ג') . בעשותו למחר חק (איוב
 כ"ח כ"ו) . ואשר עליו חקי (שם ל"ח י') דהיינו
 עד היכן יתפשט . הידעת חקות שמים (שם שם
 ל"ג) . חקות ירח וכוכבים . חקות שמים וארץ
 (ירמי' ל"א ול"ג) ודומיהם . ובהלק הרביעי מזה
 החבור יתבאר ההבדל בין חק ומשפט עדות מורה
 ומנה וכו' אם יגור ה' בחיים .

יריעה רא

חקק . פתח . חרת . קעקע . הוראתם

על רשימת אותיות ושאר צורות בעט ברזל על א"ז
 שטח . והוא חלק מן האומנות הנקרא (פלאסטיק)
 ובדרך הפרטי יורה פעל דוקק על עשית אותיות
 וצורות חלולות דהיינו שוקעות . שמוצב מן שטח העץ
 והאבן חלקים קטנים ע"י עט ברזל (גרופל . מייסל)
 ועושה חלולים חלולים בצורת האותיות והצורות שרונה
 לצייר . זהו מין הכתיבה נקרא חקיקה (טיהפע
 זייכנונג) ובל' האומנים נקרא (טיטרעליף) . כמו
 מישר על המחקה (מ"א ו' ל"ח) פי' שלא לפה זהב
 את השטח כולו רק בחוד חלל הצורות החקוקות
 השוקעות לפה זהב עד שהיו הצורות נראות כאלו היו
 חקוקים בחתיכה של זהב . וכן חקקי כבלע משכן לו
 (ישעי' כ"ב ט"ז) דהיינו חלל בצורת קבר . ועל
 סכר חקה (שם ל' ח') כעין שרשמים בצפורן על
 הדף שהרשימה שוקעת . על כפיס חקתך (שם מ"ט
 י"ז) וחקות עליה עיר (יחזקאל ד' א') מחקה על
 על הקיר ללמי כשדים חקוקים (שם כ"ג י"ד) ודומיהם .
 מענין חקק שם חק . כמו חק עולם . חקת
 משפט . העדות והחקים . חזוב דבר הבלתי
 מבורר מעינו שהוא מחזוב מלך הטבע או מלך המוסר
 או מלך השכל רק המצוה על החזוב ההוא הוא בלבדו
 יודע טעמו של זה החזוב אף שמתעם הכמוס עמו אינו
 רונה לגלות טעמו של דבר זה הנקרא בלשון עברי
 חק (גזעטן) ונותן חק יקרא מחקק (גזען געבר)
 והוא שם מושאל מלשון חקיקה ורשימה על לוח אבן
 ועץ או שאר דבר . והענין בזה כי כל דבר שחזובו
 מבורר מלך החזוב הטבעי או המוסר והשכל אי אפשר
 שיהי' נשכח לעולם שכל זמן שגני אדם חיים על
 האדמה נתברר להם תמיד חזוב זה הדבר משא"כ
 דבר שלא נתברר חזובו למקבלים הוא קל שישתכח

ומלת פתח . מורה על הרשימה והכתיבה
 הכוללת (ערהאנגע זייכנונג .
 באפרעליף) והוא נעשה בדרך זה שרושם תחלה על
 הלוח תמונת אותיות או שאר צורות וגורד סביבות
 אותן הרשימות גם באויר שביניהם מגוף הלוח כעובי
 אצבע או פחות ויותר עד שיושאר האותיות בולטות
 על שטח הלוח מאחר שכל מה שסביבותם נגרד וכחצב .
 והוא ג"כ כתב המתקיים יותר מן הכתב הנכתב
 בקולתם בדיו או בשאר צבע על שטחו של דבר אלא
 שאינו מתקיים כ"כ ככתב של חקיקה ושקיעה שקדם
 זכרו לפי שדבר השוקע רחוק יותר מן ההפסד מן כתב
 הכולט שאפשר שיפושף ויומחק באורך הזמן . והוא
 ענין פתוחי חוקים הפתח את האגנים (שמות כ"ח ט')
 פתוחי